

Sagunt s'espera

L'oposició de l'Ajuntament de Sagunt al projecte de restauració proposat per la Direcció General de Patrimoni, pot retardar les obres de restitució i condicionament de la ruïna monumental romana més important del País Valencià.

Ferranda Martí

Fa dos anys, s'inaugurava a València l'exposició del projecte de restauració i rehabilitació del teatre romà de Sagunt, encarregat l'any 1984 per la Direcció General de Patrimoni als arquitectes G. Grassi i M. Portaceli. En aquells moments, primavera del 86, s'assegurava que les obres començarien a setembre del mateix any, però, malgrat la urgència reconeguda per tots d'intervenir sobre les ruïnes saguntines, la remodelació no s'inicià en la data prevista. Ara sembla, segons ha declarat el nou director de Patrimoni, Enric Cunat, que la conselleria té la voluntat de demanar, a setembre, la llicència d'obres a l'Ajuntament de Sagunt per a poder començar el pla restaurador. Abans, però, hauran de convèncer i negociar amb l'actual corporació saguntina, comandada per l'independent Josep Garcia Felipe, que es mira amb reticències el tipus de rehabilitació proposada.

A Sagunt, la possibilitat d'executar el programa de restauració encomanat per la Direcció General de Patrimoni, que modificaria sensiblement la imatge actual del teatre, ha alçat veus de protesta que ara es fan sentir novament. El Centre Arqueològic de Sagunt ja ha manifestat la seua oposició a una proposta d'aquestes característiques i alguns veïns han recollit firmes que mostren el seu desacord. L'actual corporació tampoc veu amb bons ulls aquest projecte. El primer tinent d'alcalde i regidor de cultura, Vicent Vayà, ens ha exposat les seues reserves: «Amb les reconstruccions que es pretenen fer hi ha el perill que el teatre perda el seu valor històric i turístic. Tinc clar que cal fer una intervenció forta, però no com la presentada per la conselleria, que es bota la Llei de Patrimoni». Per a aquest regidor i president de la Fundació Municipal de Cultura, l'esmentada rehabilitació redueix la capacitat de públic i l'escenari, fet que impedirà la possibilitat de portar-hi grans produccions. Valora, a més, com a molt negatiu, l'impacte visual que pot causar als visitants el mur de

la *frons scaena*, d'uns 30 metres d'alçada, que es vol construir darrere l'escenari.

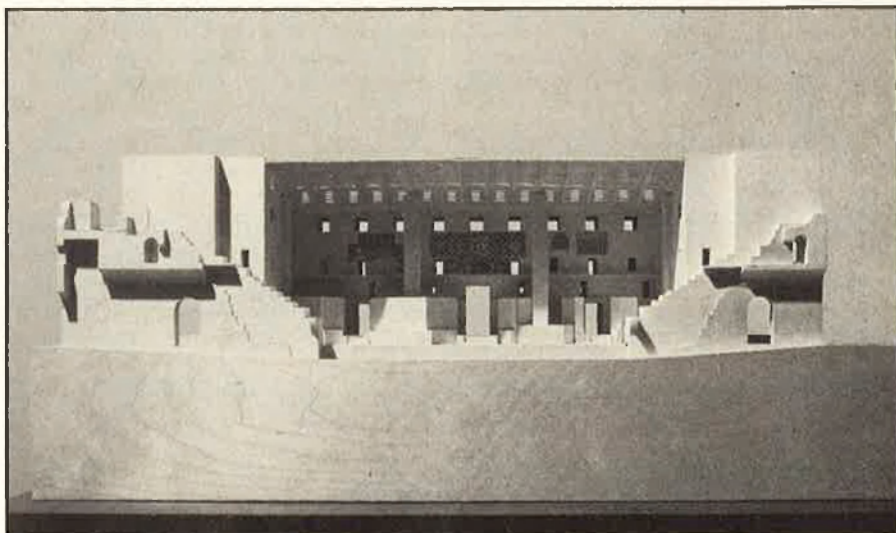
¿Un «nou» teatre per al 92?

Les consultes, la polèmica i les eleccions municipals han ajornat excessivament la intervenció urgent i necessària sobre la ruïna monumental romana més important de País Valencià. El director general del Patrimoni prefereix, per ara, no parlar de pressupost ni de

modifiquen alguns detalls del projecte i s'inverteixen les fases de restauració: primer, el fòrum i les muralles, i més avant, el teatre. Vayà demana, a més, contrapartides econòmiques i de garantia que Sagunt participarà directament en la gestió del teatre. «He trobat —ens diu— més receptiu el nou director general encara que crec que sols els interessa restaurar el teatre i no es diu res sobre la resta del conjunt monumental que està, també, en pèssimes condicions».

Per un sí i per un no

Des que el projecte fou donat a conèixer, la Direcció General de Patrimoni i l'Ajuntament de Sagunt, de forma separada, han realitzat una sèrie de consultes per a verificar la idoneïtat o no del pla restaurador de Grassi. La maqueta i els plànols han viatjat fins

Maqueta del projecte de Grassi i Portaceli.

terminis. S'ha barallat la xifra de 180 milions i s'ha marcat el 92 com la data possible de l'acabament de les obres, però de moment, segons Cunat, «els terminis depenen del pressupost de l'any que ve». Respecte a la postura crítica de la corporació saguntina i d'alguns sectors del poble, el director general creu que han d'entendre que és un projecte molt positiu per a Sagunt i tenen l'obligació de donar la llicència d'acord amb el seu Pla d'Ordenació Urbana. «No poden —ha declarat— entrar a jutjar-ne la idoneïtat perquè el teatre és de titularitat estatal i la seua gestió pertany únicament a la Conselleria de Cultura. Estem, això sí, oberts a pactar sobre la gestió de l'ús que es faça del teatre, un aspecte que sé que preocupa molt a Vicent Vayà».

La postura, però, del regidor de cultura és terminant i ha declarat que no es donarà la llicència d'obres si no es

a Roma per a ser exposats, s'han publicat en revistes especialitzades i han estat debatuts en diversos congressos. La conselleria ha consultat un grapat d'arquitectes que han donat el seu vist-i-plau. Per a Carme Aranegui, directora de l'equip encarregat de fer l'estudi arqueològic del teatre i tot just nomenada cap de Patrimoni Moble, aquesta restauració respecta al màxim el monument, i l'ús que se li vol donar com a teatre modern en garanteix el manteniment. En les obres de restauració creu que cal fugir del convencionalisme romàntic i retrògrad, que ha dominat l'esperit de moltes reconstruccions, i que emmascara els monuments.

Segons aquesta arqueòloga, que no es mostra molt partidària d'habilitar un teatre sols per a contemplar-lo, hi ha una raó de fons sota aquesta polèmica que ha sorgit entorn del projec-

¿Conservar o restituir? Aquesta és la qüestió.

te: «la por a no posseir un major control del teatre, que té algun grup de l'ajuntament, en concret la Fundació Municipal de Cultura. Actualment s'asseguren uns ingressos extraordinaris amb una sèrie d'espectacles que programen, fora del Sagunt a escena, aprofitant que la gestió no està normalitzada». I en aquest sentit, creu que s'han manipulat els sentiments del poble, els signes d'identitat i que es tracta la qüestió de manera molt visceral.

Per la seua banda, l'ajuntament, en trobar-se des d'un principi marginat d'aquesta iniciativa, demanà que es realitzara l'exposició dels plànols i maquetes a Sagunt. El novembre de 1987 era inaugurada a les dependències del museu arqueològic i acompanyada d'un cicle de conferències. Per a l'ac-

tual corporació és decisiu conèixer la voluntat dels saguntins per a permetre o no que comencen les obres. Per això, s'han dut a terme una sèrie d'accions que pretenien recollir l'opinió del poble. Entre altres, es féu un sondeig telefònic d'opinió a 2.000 saguntins (el 50% es mostraren en contra i l'altre 50% a favor, però pocs coneixien les línies bàsiques del projecte).

Visceralitat o indiferència a banda, que de tot n'hi ha, és indubtable l'interès que desperta en la societat aquest tipus d'accions. Tothom intenta entendre-hi i n'opina. A Sagunt, la restauració és tema estrella de moltes tertúlies. Per a la gent del poble, el teatre és de Sagunt, en forma part, i per tant ells són, finalment, els que han de decidir. Com hem dit abans, a Sagunt

també, tots o quasi tots saben un fum d'arquitectura i restauració.

El passat mes de juny l'ajuntament va pensar que seria bo demanar l'opinió dels especialistes i va trametre una còpia del projecte a restauradors, directores de museu, investigadors, 150 en total, perquè pogueren emetre el seu judici. Les cartes rebudes, a què ha tingut accés EL TEMPS, són per ara ben poques encara que s'espera que augmenten a partir de setembre. Els remittents, Vicent Baldellou, director del Museu Arqueològic Provincial d'Osca, el claustrer de professors del departament de Prehistòria de la Universitat de Valladolid, Albert Curto i Humedes i M. José Almagro del Museo Nacional de Reproducciones Artísticas i Gliptoteca Nacional, feliciten l'ajuntament per haver-los consultat, alhora que excusen la seua impossibilitat de pronunciar-s'hi. Només l'arqueòleg i en l'actualitat catedràtic emèrit de la Universitat de Saragossa, Antonio Beltrán, ha tramès un llarg informe on critica durament el plantejament de Grassi i Portaceli perquè «submergirà les restes històriques sota una construcció moderna d'ambient antic». És partidari, per contra, de conservar el teatre tal com ens ha arribat, sense emmascarar-lo.

Rehabilitar el vell teatre romà representa per a alguns perdre'l, com trair la història en reinventar-la. Per a altres, el projecte dissenyat pel tàndem Grassi-Portaceli recuperarà unes ruïnes i n'assegurarà el manteniment. ¿Conservar o restituir? Aquesta és la qüestió. □

Una ruïna artificial

Les venerables ruïnes del teatre de Sagunt, construït a l'època de Tiberi, han patit al llarg dels anys, i en són molts, l'espoli, la guerra i les restauracions. Diuen que als murs i fonaments d'un grapat de cases del poble hi ha nombrosos carreus de revestiment del teatre i al Museu del Prado descansen actualment algunes de les escultures de l'escena.

Durant la invasió dels francesos sofrí un dany irreparable quan el 1811 es decidí utilitzar el castell com a lloc de defensa i fou ordenat l'enderrocament de la part alta del teatre perquè dificultava les operacions militars. A pesar de l'oposició de les Corts de Cadis, no hi quedà pedra sobre paret. Més recentment, algunes de les intervencions realitzades, des dels anys trenta, han acabat per desvirtuar totalment la imatge del teatre i actualment és impossible distingir les parts originals dels afegits. Malauradament, aquestes intervencions contribuïren a crear unes «ruïnes artificials», com ha qualificat l'arquitecte Grassi l'estat actual del teatre, on l'escena, desvinculada de la

grada, s'obre sobre la vall com un típic teatre grec. Per acabar, la programació d'espectacles d'assistència massiva —en algun recital han arribat a entrar 6.000 persones— constitueix un impacte que agreuja la desastrosa situació actual del monument.

Giorgio Grassi i Manuel Portaceli han proposat un pla d'actuació l'objectiu del qual és restaurar l'estructura del teatre per fer-lo més comprensible i rehabilitar-lo com a espai teatral. El propòsit, doncs, és recuperar la funció per a la qual fou erigit i adequar-lo a les exigències teatrals contemporànies. La proposta contempla la necessitat de desmuntar el museu arqueològic que amb tan poca fortuna adossaren a una de les torres del mur que tanca l'escena, i situar-lo a l'interior d'una de les parts que ara es vol restituir. Un aspecte curiós d'aquesta restauració és la seua reversibilitat, això és, si les generacions futures no consideren adequada aquesta obra rehabilitadora, podran desmuntar tot allò que s'afegí i tornar l'edifici a la seua forma actual, sense danyar-lo. □